

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XI. Ad nostram.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

per aliud, ut si ostendatur, quòd iudex testium allegationes pro defensione Rei acceperit usque ad conclusionem in causa.

2 Nota II. Acta omnia iudicii à Notario vel aliis duobus viris Notarij locupletibus in scriptum præcipiente iudice redigi debent. Excipi tamen solent communiter causæ leviores, in quibus creditur iudicis informationi ac relationi, uti colligitur ex *Authent. Nisi breues. ubi Bart. n. 3. Cod. De sententia ex periculo, & tradit Panorm. hic. n. 3. contra Decium. n. 7.*

3 Nota III. Notarius juratus & approbatus propter publicum officium suum, maiorem fidem quàm alij meretur in pertinentibus ad officium, quâ de re *Menoch. in arbitrar. casu 99. n. 2.* Duorum autem testium confessio æquivaleret testimonio Notarij, uti ex hoc cap. colligitur; & tradit *gl. hinc verb. Duos viros. gl. in c. Cùm Ioannes. 10. §. Quodlibet. de fide Instrum.*

4 Nota IV. Si super exemplis seu transumptis scripturis dubium oriatur, recurrèdum est ad Originale, videlicet in casu nostro ad Protocollum manu Notarij scriptum, quod penes iudicem vel ipsum Notarium asservari debet, propter maiorem fidem & veritatis custodiam.

5 Nota V. Si quidpiam alicui præceptum sit ob causam mali evitandi, transgressio præcepti puniri non solet, si malum reipsâ non sequitur; quanquam id perpetuum non est, potuisset enim etiam in hoc casu pœna iudicibus decerni, si acta iudicii in scriptum à Notario redigi non curârint, siue difficultas seu controuersia propter hanc negligentiam sequeretur, siue non. Porro causa seu motivum legis decernendæ, plerumque in eius procemio proponitur, uti hinc apparet.

6 Nota VI. Processui & actis iudicii non habetur fides nisi fuerint scripta. Ita hinc, & docet *Bart. l. Ne in arbitris.* Si tamen acta iudicii amissa fuerint, tum duo testes qui acta inspexerunt, ac legerunt, de ijs fidem facere possunt. *Arg. l. Testium. 18. Cod. De testib. & tradit Felinus hic. num. 55.* Ad extremum adverte, præter iudicem & tabelionem alios testes adhibendos non esse ad

fidem faciendam actis, cum enim utriusque officium publicum sit, creditur illis absque maiore probatione. Vt tamen obtinuit, ut in sententia ferenda adhibeantur testes, uti observavit Lanfrancus super hoc cap. *n. 15.* Scribit autem Notarius acta, iudicis autoritate, seu ad mandatum iudicis; interest tamen, utrum Notarius cognoverit rem ita se habere, tunc enim scribere debet, testis v. g. inter deponendum inconstans fuit, siue vacillavit; an verò Notarius id non adverterit, tunc enim hoc solum scribere debet, quòd Iudex v. g. dicat testem vacillasse &c. uti explicat *Lanfrancus. cit. loc.* ubi addit, quòd in tali casu Reus si defendere se velit, ne talia scribantur, audiendus sit.

CAPITVLVM XII.

Ad nostram.

PARAPHRASIS.

In regno Daciæ legerat, ut tamen si crimen alicuius per testes legitime probari posset, tamen Reus ad purgandum se super crimine admitteretur, testes adducendo, qui de eius innocentia testarentur, cum verò talis lex perversio & corruptela censeri debeat, quippe omni iuri contraria, statuit Honorius III. ut ea à Clericis non obseruetur; atque super eiusmodi negatiuæ propositionis probatione, videlicet crimen commissum non esse, nemo audiatur, si affirmatiua probari queat.

S V M M A R I V M.

1. *Omni iuri diuino & humano repugnat, admittere Reum infamatum, cuius crimen per testes legitime probari potest, ad purgationem canonicam propositionis negatiuæ.*
2. *Neg. tamen negari potest aut debet indirecta negatiuæ expurgatio per testes scilicet, contra testes, qui de affirmatiua deponunt, productos.*
3. *In pari testium absoluiè idoneorum numero, præferuntur, qui pro Reo stant.*

Nota

Cùm Causam.

PARAPHRASIS.

Inter Colubriensem & Egitanensem Episcopos controversia erat super finibus diocesium, eam rem Honorius III. commisit duobus aliis Episcopis, mandans, ut libros antiquos, & similia ex quibus fines dignosci possent, inspiciant, testes quoque audiant, famam & alia adminicula perpendant, & ita in negotio illo procedant.

SUMMARIUM.

1. Scriptura antiqua, conferunt aliquid ad faciendam fidem.
2. Et quidem ubi non agitur de præiudicio alterius, fidem plenam faciunt.
3. Secus, si de præiudicio alterius agitur.
4. Nisi in archivio, seu loco publico, ubi authenticæ Scripturæ sub custode publico asservantur, reperta fuerint.
5. Vel nisi illis communiter ab antiquis creditum sit.
6. Vel nisi modica tantum causa sit.
7. Plures imperfectæ probationes, si ad eundem finem tendant, possunt simul iunctæ, plenam probationem facere.

NOta I. Libri & Scripturæ antiquæ enuntiantes aliquid, factum vel non factum, fidem aliquam merentur. Pro intellectu adverte, certum esse apud omnes, quod antiquitas Scripturæ conferat aliquid ad probationem, uti videre est, apud *Aimonium Menoch, de arbitrar. lib. 2. Casu 3.* tum quia ipsa antiquitas venerationem & Auctoritatem aliquam Scripturæ tribuit, tum quia gesta antiqua difficile probari possunt, & ideo leviores probationes admitti solent; sed quantum fidei antiquis libris aut Scripturis tribuendum sit, sequentibus assertionibus dicam.

Assertio I. Scriptura libri, vel marmoris seu monumento incisa litera fidem facit in Causa, quâ non agitur de præiudicio alteri,

h h 2

v. g.

1 Nota I. Lex nisi sit rationabilis; honesta atque utilis Reipublicæ, non habet veram legis rationem, sed pestis ac corruptela appellari debet.

2 Nota II. Si per testes crimine commissum legitime probari potest, non debet Reus infamatus admitti ad purgationem canonicam, cuius forma præscribitur in cap. *Quoties. s. s. Porrò. de Purg. Canon.* ut si Titius suspectus juret, se crimen non commisisse, & adducat compurgatores, qui jurent se existimare, quod Titius verè jurarit, Ratio dari debet, quia purgatio per iuramentum subsidiaria est, si alia legitimæ probationes deficient. cap. *Accedens. 14. De purgat. Canon.* Sed neque statuto aut consuetudine introduci potest, ut canonica expurgatio per iuramentum fiat, si crimen legitime probari possit, cum sit omni juri, videlicet non tantum positivo, sed etiam Divino contraria, partim, quia scelera pleraque impunita manebunt cum magno Reipublicæ detrimento. cap. *Est iniusta. 33. Caus. 23. quest. 4.* partim quia periuriis occasio præbetur, quando multi reperientur, qui ut sceleris poenam ac infamiam declinent, falso iuramento se purgare aggredientur. Videatur *Decius his. n. 4. & 5.*

3 Loquitur itaque textus noster de purgatione seu ostensione negatiuæ per iuramentum. Alia autem est expurgatio seu ostensio negatiuæ indirecta, quæ fit per testes à Reo ex aduerso productos contra testes Actoris de commisso crimine deponentes, talis expurgatio licita & consueta est, iuxta cap. *Ex tenore. 35. de testib. & tradit glossa in cap. Clerici. 32. distinct. 81.* Se quid, inquit, si duo Clerici dicunt me commisisse fornicationem cum aliqua tali die; duo laici dicunt me fuisse secum totâ die in alio loco. Dico præponendos esse laicos, quia stant pro Reo, ubi glossa marg. monet, testes præferendos esse qui stant pro Reo, cum causa ipsius fauorabilior sit quàm Actoris, nec interest, tamen si testes pro Actore adducti, magis idonei videantur, videlicet Clerici, dummodò & alij quos Reus innocentie suæ testes adduxit, absolute loquendo sint idonei.